

Butlletí 196

Facultat de Ciències Polítiques i de Sociologia

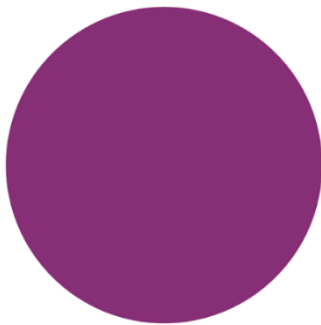
25 de novembre de 2021

En aquest butlletí

- **El concepte del mes: Violència de gènere**
- **Coneix la Facultat: Treballar a la Gestió Acadèmica**
- **Notícies**
 - Gènere i trajectòries de recerca: balanç d'una situació desigual
 - El 25N a la UAB
 - El QUIT-IET participa en la signatura de la Declaració de Barcelona en Polítiques del Temps
 - Presentació del llibre *Notes per a una història de la ciència política i de la sociologia catalanes*
 - Seminari del grup de recerca DEC sobre sanció social i confinament
 - Renovació de la Càtedra Jean Monnet

El concepte del mes: Violència de gènere

Segons l'Organització Mundial de la Salut [1], la violència de gènere (VdG, en endavant) és la principal causa de mort entre les dones de 15 a 44 anys a tot el món, per davant de les produïdes pel càncer, els accidents de trànsit o les guerres. La VdG es pot donar en diferents espais, països, cultures, i cada vegada en edats més joves: el 30% de les noies d'entre 15 i 19 anys ha patit algun tipus de violència en les seves relacions afectives i sexuals [2]. Així, l'OMS considera que la violència contra les dones i nenes en el seu espectre més ampli constitueix la violació més important dels drets humans d'aquest col·lectiu, i especialment la violència sexual.

humans d'aquest col·lectiu, i especialment la violència sexual.

El Conveni d'Istanbul, aprovat pel Consell d'Europa (2011) especifica els següents tipus de violència: violència psicològica (art. 33); assetjament (art. 34); violència física (art. 35); matrimonis forçats (art. 37); violència sexual, inclosa la violació (art. 36); mutilació genital femenina (art. 38); avortament forçat i esterilització forçada (art. 39); assetjament sexual (art. 40); complicitat i temptativa o incitació (art. 41); justificacions inacceptables dels delictes, inclosos els delictes comesos en nom de l'anomenat honor (art. 42). També distingeix cinc tipus de violència que estan interrelacionades: violència física; violència verbal (inclosa la incitació a l'odi); violència psicològica; violència sexual; i violència socioeconòmica.

A nivell legislatiu, la recerca en VdG també contribueix a la superació d'aquesta problemàtica. L'assassinat de Nagore Laffage a la festa dels *Sanfermines* de 2008 no va ser considerada VdG

perquè, d'acord amb la llei aleshores vigent (*Ley Orgánica 3/2007, de 22 de marzo, para la Igualdad Efectiva de Mujeres y Hombres*) l'agressor no era parella ni ex-parella de la víctima. Des de la recerca científica i en diàleg amb les entitats i moviments socials, s'ha aconseguit reconèixer com a VdG aquella violència duta a terme per una persona coneguda en la mateixa nit dels fets, com va ser el cas de Nagore. I de fet, la llei catalana 5/2008, del 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista, ja reconeix com a tal les agressions que es donen, per exemple, en els àmbits d'oci o en les cites esporàdiques.

Davant d'aquesta realitat, moltes institucions i organismes han aprovat protocols i incorporat legislacions per avançar en la prevenció. S'està donant, així, resposta a la realitat que pateixen moltes de les víctimes: es queden soles, aïllades. Més enllà dels mecanismes formals i dels necessaris protocols (resultat també de la recerca científica), la protecció de les víctimes és crucial. Per convertir-se en supervivents necessiten suport. Només així podran trencar el silenci sobre la seva situació i tirar endavant. A nivell internacional hi ha un acord generalitzat sobre l'eficàcia del programa *bystander intervention* [3] com a mecanisme de prevenció. Malgrat això, per animar als *bystanders* a intervenir, la seva protecció es fa també imprescindible. Quan no existeixen mecanismes que protegeixin a qui defensa les víctimes, es dona el que es coneix com a Violència de Gènere Aïlladora (VGA, en endavant) [4], en referència a les represàlies que deixen aïllades i sense suport a les persones que es solidaritzen amb les víctimes directes de VdG. L'assetjament que pateixen les persones que defensen les víctimes, mostra la necessitat de protegir tant a les víctimes directes com a la seva xarxa de suports; garantint un entorn protector però també evitant que qui s'ha atrevit a auxiliar es converteixi en una nova víctima de VdG.

La legislació catalana actualment vigent ja incorpora les situacions de VGA entre les diferents manifestacions de la violència i sota la denominació de *Violència de segon ordre*. Aquest concepte fou aprovat per unanimitat a la nova *Llei 17/2020, de 22 de desembre, de modificació de la Llei 5/2008, del dret de les dones a eradicar la violència masclista*.

La VdG és un problema de tota la comunitat (universitària en el nostre cas) i per tant requereix de solucions conjuntes. La protecció de les víctimes directes ha d'anar acompanyada de la protecció a qui li dona suport. Només així aconseguirem que cada cop menys víctimes se sentin aïllades i cada cop més persones les recolzin sense risc.

A la Facultat de Ciències Polítiques i Sociologia disposem d'eines per fer front a les violències de gènere que es donen a la universitat, i més específicament, a la nostra comunitat no n'és una excepció. Entre aquestes hi trobem la Comissió d'Igualtat, en la que hi formen part membres de la Junta de Facultat, la Comissió Feminista de l'Assemblea d'Estudiants i dues Delegades d'Igualtat. També teniu al vostre abast l'Observatori per a la Igualtat de la UAB on hi trobareu molts recursos.

Comissió d'Igualtat de la Facultat de Ciències Polítiques i de Sociologia

[1] World Health Organization, 'Violence Against Women. Intimate Partner and Sexual Violence Against Women' (*Fact sheet*, November 2017). <<https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women>>.

[2] *ibid*

[3] Banyard, V. L., Plante, E. G., Cohn, E. S., Moorhead, C., Ward, S., Walsh, W. (2005). Revisiting unwanted sexual experiences on campus. A 12-year follow-up. *Violence Against Women*, 11, 426-446

[4] Vidu, A., Puigvert, L., Flecha, R.. & López de Aguilera, G. (2021). The Concept and the Name of Isolating Gender Violence. *Multidisciplinary Journal of Gender Studies*, 10(2), 176-200.

Coneix la Facultat: Treballar a Gestió Acadèmica

Tant l'alumnat com el personal docent depèn dels processos administratius de Gestió Acadèmica. Avui parlem amb Sara Navarro, responsable de Programació Docent, i amb Mariví Ciriano, responsable d'Afers Acadèmics de GA. Totes dues fa temps que treballen al servei i ens expliquen quines funcions té i com és el seu dia a dia a la facultat com a membres del col·lectiu PAS.

Quan fa que treballes a la facultat? Com hi vas arribar?

(Sara Navarro) El gener farà 22 anys que vaig arribar a la Facultat per concurs de PAS, abans havia estat 10 anys a la Gestió Acadèmica de la Facultat de Dret com a responsable d'afers acadèmics.

(Mariví Ciriano) Vaig començar a treballar a la GA de la facultat al gener de 2020 perquè vaig aprovar unes oposicions.

Quines són les tasques que realitzes a gestió acadèmica?

(MC) Tot el que està relacionat amb els tràmits administratius que fa l'alumnat durant la seva vida acadèmica (accés, reconeixements, certificats, mobilitat, recursos, etc).

(SA) Les tasques pròpies són les relacionades amb el pla d'estudis i el docent, horaris, calendari acadèmic, enquestes d'avaluació del professorat, control d'assistència (acompliment docent), guies docents, tutories (horaris d'atenció a l'alumnat), gestió i reserva dels espais docents.

Quins són els objectius d'aquest servei?

(SA) Mantenir actualitzada tota la informació relacionada amb els estudis de la facultat, el pla docent i tota la documentació que genera, així com planificar els processos amb prou antelació per donar un bon servei als usuaris (alumnat, professorat, departaments, equip de deganat, ...).

(MC) Facilitar a l'alumnat la gestió dels tràmits administratius que necessita per tal de desenvolupar els seus estudis des que accedeix a la facultat fins que es titula. I un cop titulada, ajudar-l@ amb tots aquells tràmits que requereixi per a la seva vida professional.

En què consisteix el teu dia a dia a la facultat?

(MC) En funció del calendari he de donar resposta a les convocatòries que estiguin vigents, per tant els processos són diferents segons l'època de l'any, però bàsicament vaig gestionant les sol·licituds que ens arriben via registre electrònic i les consultes i dubtes que tenen els/les estudiants.

(SA) La meua feina està planificada en el temps, per tant, prioritzo les feines que ja conec i segueixo el calendari que ja tinc establert, i també m'encarrego de fer les tasques que sorgeixen cada dia, com donar informació als usuaris que ho necessiten, reservar d'espais docents o donar suport a l'Equip de Deganat.

Com us ha afectat l'atac informàtic? Ha canviat la vostra manera de treballar? De quina manera?

(SA) L'afectació. suposo que com a tothom, ha comportat no poder accedir als aplicatius informàtics amb els que treballem, tant del dia a dia com el correu electrònic, eina bàsica en aquest moment complicat de pandèmia. Tampoc puc fer tasques d'actualització i revisió de dades del pla docent, és a dir, que s'han aturat alguns processos. Tot i així, com que part de les meves feines són manuals, com ara la planificació i elaboració del calendari d'avaluacions, i l'aulari del segon semestre, he pogut seguir treballant. També he aprofitat per planificar el proper curs acadèmic 2022-2023 i fer altres feines d'arxiu per les quals mai tens temps.

(MC) Ens ha afectat molt, pràcticament ens ha aturat ja que no tenim accés a cap dada. Veníem d'una època en què ens havíem acostumat a treballar exclusivament online i ha estat difícil adaptar-nos a aquesta situació. El que hem intentat és donar el màxim de servei presencial a l'alumnat obrint cada dia l'atenció per finestreta i més disponibilitat per telèfon per tal de que tinguessin la major informació possible.

Què us agrada més de la vostra feina? I què és el que us agrada menys?

(MC) El que més m'agrada és que treballi directament per a l'alumnat, la meua feina no és una finalitat, és una eina per tal de que ells i elles assoleixin el seu objectiu, que és formar-se i construir la societat de demà. M'agrada pensar que puc fer-los la vida més fàcil durant aquests anys tan importants per ells i elles. El que menys m'agrada és haver de tractar alguna vegada amb pares/mares que creuen que hem fet algun greuge als seus fills i han de saltar a defensar-los. Però, per sort, són pocs, i sempre arribem a una entesa.

(SA) De la meua feina el que més m'agrada és que puc organitzar-me, que tinc cert grau d'independència, tenint en compte els criteris marcats pel Deganat i/o normativa de la UAB, i que és una feina que cada curs suposa un repte nou. Per tant, no és una feina mecànica ni avorrida, encara que molts processos siguin els mateixos. El que menys m'agrada és que a vegades la comunicació amb els usuaris no és fluida, o bé haver d'insistir a docents o alumnes i reclamar informació o documentació pendent.

Teniu alguna proposta per millorar el servei? I de cara al tracte amb els altres col·lectius de la facultat, alumnat i professorat?

(MC) Estem contínuament intentant millorar el servei i per tant anem implementant totes aquelles millores que pensem que poden ajudar a fer les coses més àgils i fàcils als diferents col·lectius. Agraïm molt els comentaris que ens fan els nostres usuaris que ens poden fer millorar el servei.

(SA) Intento revisar els procediments i modificar si cal, per tal de que millorar i facilitar les coses als col·lectius als que em dirigeixo.

Moltes gràcies, Mariví i Sara, per explicar-nos una mica la vostra feina a la nostra facultat.

Dafne Muntanyola i Saura
Vicedegana de Comunicació, Professionalització i TFG

Gènere i trajectòries de recerca: balanç d'una situació desigual

En els darrers anys la presència de dones en les institucions acadèmiques ha augmentat considerablement. També s'han reduït les diferències en l'accés a la carrera acadèmica, i són més nombroses les dones que finalitzen una tesi doctoral. Tanmateix, però, la desigualtat de gènere segueix sent una realitat en el món acadèmic i encara queda un llarg recorregut per assolir una situació justa i paritària. Aquesta va ser la conclusió principal de la taula rodona

organitzada pel Departament de Sociologia el passat dia 4 de novembre a la sala de Juntes de la Facultat.

La taula rodona va comptar amb la participació de la Dra. Pilar Carrasquer, del Dr. José Antonio Noguera i de la Dra. Eva Anduiza. Tots tres són professors de la Facultat de Ciències Polítiques i Sociologia, i tenen (o han tingut) responsabilitats en el marc de diverses agències d'avaluació catalanes, estatals i/o europees. En la taula rodona, en la qual participaven a títol personal i no en representació de les diverses agències, tots tres van coincidir en el veredict: encara queda un llarg camí per recórrer en la igualtat de gènere en l'acadèmia. També van estar d'acord en remarcar que, avui dia, la desigualtat s'expressa principalment en els estadis més avançats de la carrera i també es fa visible en els processos d'avaluació de la recerca i en la distribució de tasques en el sí de la institució.

La doctora Pilar Carrasquer posava de manifest que és en l'etapa postdoctoral on comença a fer-se evident la bretxa de gènere. És en aquest moment de la carrera acadèmica, que sovint acostuma a coincidir amb la maternitat, on hi ha un nombre major de dones que "abandonen" l'acadèmia, o que no aconsegueixen consolidar la seva posició. Així mateix, la professora Eva Anduiza, a partir de les dades publicades per l'AQU, mostrava com en l'acreditació de recerca avançada (catedràtic/a) aquesta desigualtat, que comença en etapes anteriors, cristal·litza de forma clara. Són moltes menys dones les que sol·liciten aquest reconeixement, reforçant-se una tendència que ja es troba, menys acusadament, en etapes anteriors. Les causes en les que podríem pensar són diverses però, entre d'altres, s'hi compten qüestions com la major implicació de les dones en l'anomenat "treball domèstic" acadèmic, menor visibilitat de la recerca que realitzen (menys articles com a primeres autores, menys projectes com a investigadores principals), i qüestions d'exigència i confiança personal. En paral·lel, el doctor José Noguera exposava que la recerca experimental ha mostrat que el biaix de gènere en l'avaluació de la recerca és una realitat encara molt estesa. Explicava que, sovint, a les dones se'ls qüestiona la independència de pensament i se'ls exigeix un major rendiment, i que aquest biaix també es detecta entre les dones avaluadores.

Tots tres participants van posar de manifest que des de les agències d'avaluació s'està treballant per analitzar i reduir el biaix de gènere però que encara queda un llarg camí per recórrer. Hi ha una desigualtat estructural fruit de viure en una societat patriarcal que complexifica notablement la situació. Ara bé, hi ha la possibilitat de posar en marxa polítiques compensatòries, com per exemple, reduir el nombre d'hores de docència després de la maternitat, o augmentar el nombre de càtedres (o places en general) reservades a dones. I també impulsar -o seguir promovent- polítiques de caràcter preventiu com són la formació dels avaluadors/es en qüestions de gènere, o la creació de programes de mentoratge dirigits a dones. Sense oblidar la necessitat de vetllar per aquesta qüestió també a menor escala, des dels Departaments i grups de recerca. En aquest nivell es pot tenir especial cura en no sobrecarregar les dones amb tasques "domèstiques acadèmiques", es pot potenciar que siguin les dones (i especialment les dones en un estadi més inicial de la carrera) que firmin articles com a primeres autores, es pot recolzar la trajectòria acadèmica de les dones (per exemple, en l'estadi post doctoral però també afavorint que hi hagi més dones catedràtiques), i es poden establir mecanismes per monitoritzar aquesta qüestió i identificar els punts flacs del sistema (i les possibles solucions).

Vetllar per la igualtat de gènere en l'entorn universitari no és només una qüestió d'equitat sinó també una forma de garantir la retenció de talent i una major qualitat de la recerca i de la docència.

Maria del Mar Griera i Llonch
Professora del Departament de Sociologia

El 25N a la UAB

Amb motiu del dia internacional contra les violències masclistes, el dimecres 24 de novembre la Universitat Autònoma de Barcelona va organitzar un acte commemoratiu, formatiu i reivindicatiu al Teatre de la UAB.

La Secretària General de la UAB, la Dra. Esther Zapater, va donar la benvinguda assenyalant la rellevància de la jornada i de la incorporació dels conceptes de violència digital, violència institucional o violència de segon ordre a la [Llei catalana 17/2020 del dret de les dones a eradicar la violència masclista](#) aprovada pel Parlament de Catalunya, i que la converteixen en text pioner d'obligatori compliment.

Després de fer un minut de silenci en record de les víctimes de violència masclista, especialment les dones i menors d'edat assassinats en el que portem d'any, la Dra. Margot Pujal, responsable de polítiques d'igualtat de la Facultat de Psicologia, va llegir el manifest de la Comissió de Dones i Ciència, una reivindicació de la llibertat i del dret de les dones a viure sense violències. La reflexió apel·la a la necessitat d'actuació institucional de les universitats

per aplicar els protocols contra l'assetjament sexual i convertir els nostres campus en espais segurs i lliures de violència masclista.

Com a Directora de l'Observatori per la Igualtat de la UAB, la Dra. Maria Prats va ser l'encarregada de moderar el debat i de presentar la ponent, l'advocada penalista i criminòloga Carla Vall. Amb una conferència centrada en la violència institucional, Vall ha posat sobre la taula nombroses situacions de violència amb les que ens hem anat socialitzant al llarg de la vida: Alcàsser, Pamplona, Igualada... Casos que han marcat i marquen generacions de joves i adolescents.

Però la ponent sobretot va fer emergir qüestions i reflexions imprescindibles per superar i prevenir aquestes violències masclistes: la solidaritat, la recuperació de l'espai públic per a les víctimes, la força protectora de les amistats, la feina de juristes i altres professionals com a servidors públics de les persones que pateixen, o les evidències científiques que poden trencar estereotips i prejudicis. Tot i la gran feina que queda per fer en aquest camp, el feminisme, com a moviment social que defensa el dret de les persones, ha contribuït a protegir i evitar la victimització secundària, i així s'ha fet palès en documents tan rellevants com el *Conveni d'Istanbul*, l'*Estatut de la víctima* o la *Llei catalana 17/2020*.

Des de la Facultat ens sumem a les felicitacions per l'excel·lent organització d'aquest esdeveniment!

Per la seva banda, la CAF Feminista, agrupació feminista de la Coordinadora d'Assemblees de la Facultat (CAF) ha organitzat una taula rodona per dijous 25 sobre *Autodefensa feminista* amb representants de la CAF Feminista, la SEPC, membres de l'Institut del Teatre i de l'agrupació Vet Encobreix, es farà una performance i es llegirà un manifest a la Plaça Cívica.

I aprofitem per anunciar-vos que, la Comissió d'Igualtat de la Facultat, formada per PDI, PAS i alumnat, està organitzant un nou acte a la nostra Facultat que tindrà lloc a principis de desembre amb motiu del 25N i al qual us animem a assistir i participar!

L'institut de recerca QUIT-IET participa en la signatura de la Declaració de Barcelona en Polítiques del Temps

Un acord pioner a nivell mundial per garantir el Dret al Temps de la ciutadania es va signar el passat divendres 29 d'octubre a Barcelona amb la participació del grup de recerca QUIT, del Departament de Sociologia de la Facultat de Ciències Polítiques i de Sociologia de la UAB. 75 de les principals institucions del món en polítiques de temps, incloses 15 de catalanes, han firmat aquesta declaració, per tal de comprometre's a treballar juntes

durant els propers dos anys per aconseguir 10 compromisos claus.

El passat divendres 29 d'octubre, el QUIT (Centre d'Estudis Sociològics sobre la Vida Quotidiana i el Treball) va participar en la signatura de la Declaració de Barcelona en Polítiques del Temps, elaborada per l'Expert Lab Coordination Group of the Barcelona Time Use Initiative amb la col·laboració de membres de la Network of European Cities for the Uses of Time, the German Society for Time més quatre institucions catalanes promotores: la Generalitat de Catalunya, l'Ajuntament de Barcelona, l'Àrea Metropolitana de Barcelona i la Diputació de Barcelona.

La pandèmia ho ha canviat tot i també la percepció del temps i la importància de la seva organització per una vida més sostenible. Les polítiques del temps s'han convertit en una eina clau que contribueix i contribuirà a afrontar els grans reptes del planeta, la recuperació de les conseqüències de la pandèmia de la COVID-19, i fer front als futurs escenaris del món del treball, així com a l'assoliment i consolidació dels Objectius de Desenvolupament Sostenible i del Pilar Europeu de Drets Socials.

Actualment, el dret al temps es distribueix de manera desigual entre la ciutadania, en termes d'origen, classe i gènere, entre d'altres factors socials. La pobresa de temps en les seves diferents formes existeix a tots els països i regions, com ha estat reconegut per la Comissió Econòmica de les Nacions Unides per a Europa (UNECE) es 2017. Aquest accés desigual en l'ús l'organització social del temps afecten directament la salut de les persones, la igualtat de gènere i de classe, i la seva capacitat de productivitat personal i organitzativa. Els problemes de conciliació afecten especialment a les a les dones i a les persones amb una posició econòmica més precària.

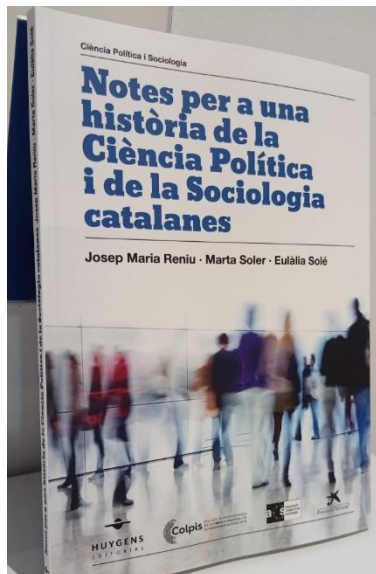
Per a millorar aquesta situació, 75 institucions mundials referents en polítiques del temps, i entre elles 15 de catalanes, han signat una declaració que les compromet a treballar conjuntament durant els propers 2 anys per fer del dret al temps un dret de ciutadania, per a millorar la salut, la sostenibilitat i la igualtat entre totes les persones.

Dels 10 compromisos clau adquirits, en destaquem la necessitat de promoure, dur a terme i compartir investigacions rellevants sobre l'ús del temps en tots els camps per tal de contribuir al coneixement existent. Es continuarà cooperant amb la IATUR (l'Associació Internacional de Recerca en Usos del Temps), per aconseguir més integració entre la investigació i les polítiques de temps i així treballar conjuntament en la creació de l'Acadèmia Europea de Polítiques del Temps.

Podeu accedir a la Declaració de Barcelona sobre les Polítiques del Temps clicant [aquí](#).

Laura Dueñas
Becària de Comunicació de la Facultat

Presentació del llibre *Notes per a una història de la ciència política i de la sociologia catalanes*

Dilluns 22 de novembre a les 18.30h va tenir lloc a la Sala Prat de la Riba de l'Institut d'Estudis Catalans i en format virtual, la presentació del llibre *Notes per a una història de la Ciència Política i de la Sociologia catalanes* escrit pels nostres col·legues Josep Maria Renui, Marta Soler i Eulàlia Solé.

L'acte fou organitzat pel Col·legi de Professionals de la Ciència Política i de la Sociologia (COLPIS) i l'Associació Catalana de Sociologia (ACS), en una coordinació perfecta de les nostres disciplines. La benvinguda va anar a càrrec de representants d'ambdues entitats que van donar pas a les intervencions dels tres autors.

Sense desvetllar el desenllaç de l'obra, Renui, Soler i Solé (2021) van avançar fets i dades que converteixen aquest llibre en una primera aportació a la memòria històrica de la Ciència Política i de la Sociologia a Catalunya. Però més important encara és el fet que aquest llibre obre la porta a més i noves aportacions. Aquestes permetran seguir construint la història de les nostres disciplines i donar visibilitat a contribucions silenciades per l'etnocentrisme, la dominació masculina, i/o altres formes d'autoritarisme.

Les autores i l'autor van parlar dels inicis i de la consolidació de les disciplines destacant, entre d'altres, el paper de la nostra Facultat i posant en valor la connexió de la Sociologia i la Ciència Política catalanes amb la comunitat científica internacional mantenint les nostres especificitats.

Efectivament, i agafant les paraules textuais d'una de les intervencions fetes durant la presentació del llibre, estem davant d'una lectura "per sucra-hi pa"!

Renui, J.M.; Soler, M.; Solé, E. (2021). *Notes per a una història de la Ciència Política i de la Sociologia catalanes*. Barcelona: Huygens Editorial.

Olga Serradell Pumareda
Degana i professora del Departament de Sociologia

Seminari del grup de recerca DEC sobre sanció social i confinament

El passat dia 11 de novembre va tenir lloc el seminari periòdic del grup de recerca Democràcia, Eleccions i Ciutadania, del departament de Ciència Política i Dret Públic. En aquesta ocasió, la ponent va ser la Carol Galais, membre del departament i grup de recerca esmentats i investigadora Ramón y Cajal. La presentació, que duia per títol "Fear-driven "Balcony-cops" during the COVID-19 2020 lockdown. New explanations for third-party punishment", va tractar sobre la tendència d'alguns individus a exercir sanció social sobre d'altres que violen les normes cíviques, més específicament en el context del confinament per la pandèmia durant la primavera de 2020.

L'estudi queda emmarcat en el projecte de recerca I+D+I "Emocions polítiques en moviment, causes i conseqüències", finançat pel ministeri de ciència e Innovació a la convocatòria 2020 amb identificador PID2020-113030RB-I00.

El fenomen conegut com a càstig a tercers implica que algunes persones promouen el compliment de les normes socials castigant els desertors de les mateixes, fins i tot si el càstig resulta costós per als qui l'imposen, i no són ells els defraudats. El càstig a tercers és essencial per a la supervivència de les normes socials, particularment de les noves, però la investigació empírica sobre el tema no és gaire abundant. Els pocs estudis que exploren el paper de les característiques individuals en la decisió de sancionar socialment desconeguts destaquen el paper dels valors morals –com ara l'altruisme–, les emocions –sobretot la ira– i els beneficis personals (és a dir, els guanys individuals si s'assoleix el bé comú que la norma social protegeix). Tanmateix, s'ha parat poca atenció als factors relacionats amb la naturalesa del bé comú que proporciona la norma social; com ara d'altres valors diferents de l'altruisme i costos relacionats amb la (no) consecució del bé públic. De la mateixa manera, el ventall d'emocions que poden ser rellevants per entendre els orígens de la sanció social es podria ampliar en funció del tipus de bé públic que es proposi.

Aquesta investigació recorre a un nou cas –l'epidèmia de COVID-19– que ha estimulat l'aparició de noves normes socials. L'ús de mascareta, el distanciament social, la desinfecció de mans i, en alguns casos, romandre a casa durant els estrictes confinaments imposats en alguns països, van ser algunes d'aquestes normes. En condicions de pandèmia, la salut pública –entesa com a baixes taxes de contagi i mortalitat– ha esdevingut un bé comú protegit per totes aquestes normes socials. Per tant, trencar-les es pot considerar com a un comportament antisocial propi d'un polissó (free-rider), mentre que enfrontar-se a aquests polissons es pot considerar càstig a tercers. Entendre per què algunes persones van contribuir a l'aplicació de les noves normes socials sorgides del confinament és una qüestió crucial per al debat acadèmic sobre el càstig a tercers, però també per als responsables polítics, ja que en el futur es poden imposar normes similars, i la seva supervivència pot dependre de l'aplicació

espontània de les normes per part de la ciutadania. Aquesta recerca pot ajudar en el disseny de polítiques públiques en aquest sentit –tant orientades al confinament com a la comunicació i educació en la prevenció-, a més d’evitar la deserció.

En concret, recorrem al cas espanyol, on es van implantar unes mesures de confinament dur, la qual cosa implica que -excepte per una llista molt restringida d'activitats permeses- qualsevol activitat no justificada al carrer o espais públics estava prohibida. En aquestes circumstàncies, alguns espanyols van desplegar estratègies de vigilància, increpant des dels seus balcons o finestres a desconeguts per violar (potencialment) el confinament. Aleshores, irònicament, se'ls anomenava "policies del balcó" o "balconazis". Per entendre per què algunes persones van contribuir a l’aplicació de noves normes socials durant el confinament, aquesta recerca es basa en una gran enquesta de mostreig de boles de neu (N= 3.760) realitzada durant el confinament de la primavera de 2020 a Espanya. Les dades suggereixen que el càstig a tercers va ser un comportament de baixa incidència i extremadament impopular. Tanmateix, els individus que van fer complir les normes pandèmiques (com ara posar-se bé la mascareta) eren, sobretot, individus altruistes especialment vulnerables a la malaltia, que van haver de continuar amb les seves activitats laborals durant l’apogeu de la pandèmia (treballadors considerats essencials) i que havien vist persones properes malaltes de coronavirus. Això va fer que la por, i no la ira, fos la seva principal motivació emocional per fer complir les normes socials pandèmiques.

Carolina Galais González

Professora del Departament de Dret Públic i Ciència Política

Renovació de la Càtedra Jean Monnet

Aquest 16 de novembre, la Comissió Europea ha tornat a atorgar a la professora Ana Mar Fernández Pasarín la Càtedra Jean Monnet en Polítiques Europees (EUPOL, <https://eupol.eu/>). Aquesta Càtedra forma part del Programa Erasmus+ i és l’única d’aquestes característiques a la UAB. Es tracta d’un projecte global de docència, investigació i transferència destinat a millorar el coneixement sobre les polítiques públiques de la Unió Europea.

Escriu-nos!

Si ens vols enviar informació perquè la puguem incloure en el butlletí, fer-ne difusió a les xarxes socials o fer-ne una notícia per la web:

Vicedeganat de Comunicació, Professionalització i TFG

comunicacio.fcps@uab.cat

També ens trobaràs a [@politiques](https://www.uab.cat/centres-docents/politiques-sociologia/) i la web de la Facultat <https://www.uab.cat/centres-docents/politiques-sociologia/>